

Innehållsförteckning

1. Inledning	2
2. Syfte och problemformulering	2
3. Bakgrund	2
3.1 Kultur	3
3.1.1 Kulturella skillnader i Sverige	4
3.1.2 Hederskulturen	5
3.2 Mäns våld mot kvinnor	5
3.3 Media inverkan på våra uppfattningar	6
3.3.1 Kvinnor i media	7
4. Tidigare forskning	7
4.1 Mediernas syn på De Andra	7
4.2 Slagen Dam	9
5. Teorier	10
5.1 Patriarkat och genus teori	10
5.2 Kultur teori	11
6. Metod	12
6.1 Fenomenografin som ansats	12
6.2 Kvalitativ forskning	13
6.3 Förståelseansatsen	13
6.4 Undersökningsgrupp och urval	14
6.5 Datainsamling	14
6.6 Etik	15
6.7 Databearbetning	15
6.8 Trovärdighet och tillförlitlighet	15
7. Resultat	16
7.1 Kvinnornas uppfattningar	16
7.2 Männens uppfattningar	17
7.3 jämförelse mellan kvinnors och mäns resultat	19
7.4 Analys	20
8. Diskussion metod	21
9. Diskussion	21
Referenser	23

1. Inledning

Hedersmord eller hederskultur som det även kallas, är ett fenomen som fått mycket utrymme i media. Det är ett fenomen som berör och många människor har en åsikt om det. I många artiklar, tidskrifter och debattprogram har ämnet också diskuterats. Denna debatt är bakgrunden till mitt val av uppsatsämne. Jag har ett intresse av att vilja förstå varför dessa hemska mord förekommer och orsakerna bakom dem.

Massmedia ger en bild utav att hedersmord är en fråga om heder, att det finns kulturella skillnader, att döttrarna betraktas som egendom och männens makt (BLT, 2003).

Min egen förståelse består till stor del av den bild massmedia förmedlar av hedersmord, men även tidskrifter, rapporter, undersökningar och böcker har påverkat min åsikt. Jag är även medveten om massmedias makt och påverkan, på människors åsikter och att det är just genom media många skapar sig en uppfattning om fenomenet.

Med hedersmord menar jag att en kvinna mördas på grund av att familjen anser att hon vanärat familjen, i nationalencyklopedin står att läsa: *"hedersmord är en våldsakt där skälet anges vara att återupprätta familjens eller släktens heder"*.

Vi har under de senaste åren fått läsa och höra om ett antal unga kvinnor som fallit offer för hedersmord. Hederskulturen har blivit ett verkligt begrepp även i det svenska samhället. Vi förfasar oss över våld som flickor och kvinnor utsätts för av sin egen familj. Några anser att vi måste förstå orsakerna till hedersmord och att vi måste sätta oss in i vilka krafter som styr de patriarkala männen och deras söner. I olika artiklar har läsaren även kunnat läsa om mödrar som försökt förgifta sina döttrar för att de blivit gravida innan äktenskapet.

2. Syfte och problemformulering

Hedersmord är ett ämne som diskuterats mycket på senare tid, med tanke på de antal hedersmord som skett i Sverige på bara några år. Alla har sina egna uppfattningar om hedersmord och tankar kring fenomenet.

Syftet med undersökningen är att beskriva och jämföra 5 kvinnors och 5 mäns uppfattningar om hedersmord och därmed öka förståelsen för de olika uppfattningarna som finns. Jag vill ha svar på följande frågor:

Vilka uppfattningar har de om hedersmord?

Hur vet de egentligen det som de vet om hedersmord?

Sociologi är vetenskapen om samhället och erbjuder olika perspektiv att se på människors beteende, samspelet mellan människan och samhället. Problemformuleringen i denna undersökning är alltså att se ur ett fenomenografiskt perspektiv på människors uppfattningar kring ett fenomen som finns i vissa samhällen och som det debatteras kring i olika sammanhang, hedersmord. En bakgrunds faktor till våra uppfattningar är bland annat massmedia som förmedlar händelser och nyheter runt om i världen. Jag utgår här från ett perspektiv som handlar om samspelet mellan människan – massmedia – samhälle, vilket jag anser är grunden till våra åsikter och uppfattningar.

3. Bakgrund

Massmedia belyser betydelsen av kulturen i förhållande till mäns makt och relaterar detta till hedersmord, därför kommer jag att ta upp kultur, mänsvåld mot kvinnor och kvinnor i media, i bakgrundsavsnittet. Avsikten är att söka förståelse för vilka möjliga orsaker som kan ligga bakom hedersmord.

Anledningen till att stycken om medias inverkan på våra uppfattningar och kvinnor i media presenteras i bakgrunden är att media spelar stor roll i människors uppfattningar i detta fall hedersmord, därför vill jag ge en bild av massmedias roll kring fenomenet.

3.1 Kultur

Kultur innebär den livsstil som medlemmarna i ett samhälle eller i en grupp uppvisar. Kulturen är en viktig faktor i det som gör oss till människor. Varje kultur har sitt eget unika beteendemönster och uppfattas som främmande av människor med en annan kulturell bakgrund. Den variation som mänskliga kulturer uppvisar är anmärkningsvärt stor. Värderingar, normer och beteenden varierar i mycket stor utsträckning från kultur till kultur (Giddens, 1998). Hederskulturen innefattar annorlunda värderingar och normer, jämfört med den västerländska kultur vi lever i. Av de kända fallen av hedersmord i Sverige har offrens familjer haft en ursprung från länder som är annorlunda i relation till vårt västerländska levnadssätt och kultur.

Kultur handlar bland annat om att införa och vidmakthålla en ordning och bekämpa allt som avviker därifrån. Alltså att ersätta eller komplettera ”naturens ordning” med en ordning som är artificiell och planerad. Ordningen i världen omkring oss har sin motsvarighet i vårt eget beteendets regelbundenhet. Om vi blandar ihop saker och ting och ett visst sammanhang uppträder på ett sätt som lämpar sig för helt andra omständigheter kommer vi sannolikt att känna oss generade eller skuldmedvetna. Vi kan säga att skammen är ett (kulturellt inlärt) försvar mot en sådan förväxling – mot att nonchalera skillnader (Bauman, 1990).

I fråga om hedersmord så handlar det om att familjen och släkten anser att en kvinna i släkten vanärat familjens heder då hon försökte att växla mellan olika kulturer och egentligen inte riktigt platsat någonstans. Dessa kvinnor har försökt att vidmakthålla en viss ordning och struktur, som de och deras familjer, hade med sig från sitt land, samtidigt som de försökte att genom skolan, jobb och kompisar försöka leva i den ”svenska” kulturen (Yazdanpanah, 2003). Kulturen handlar huvudsakligen genom distinktioner, särskiljanden, segregering, diskriminering mellan ting eller handlingar. Den kulturella koden är överensstämmelsen mellan de sociala verklighetens strukturer och kulturellt styrda beteenden. Kulturellt skapande, sociala skillnader mellan män och kvinnor förefaller lika naturliga som den biologiska skillnaden mellan de manliga och de kvinnliga könsorganen. Att uppfatta kulturen som natur och inte ifrågasätta den är lättast så länge konstgjordheten hos de normer den propagerar för inte avslöjas. Och det är inte sannolikt att konstgjordheten avslöjas om alla som man kommer i kontakt med har fått samma kulturella fostran, om alla har internaliserat samma normer och värden i sitt dagliga beteende, låt vara utan att veta om det. Med andra ord: kulturen ser ut och beter sig som naturen så länge man inte ser och vet att det finns något alternativ (Bauman, 1990). Kulturen kan alltså skapa situationer som försätter oss i osäkra situationer, där vi inte riktigt vet hur vi ska handla eller bete oss.

Osäkerheten är sällan ett behagligt tillstånd. Därför är försöken att undfly den nog så vanliga. De påtryckningar för att höja normerna som utövas genom den kulturella skolningen förenas därför vanligen med försök att misskreditera och nedvärdera andra kulturers normer såväl som deras resultat: de alternativa ordningarna. Andra kulturer presenteras som exempel på frånvaron av kultur – som den ociviliserade, okultiverade, ohyfsade och råa existensformen, eller som bisarra och underlägsna m.m. Alla sådana reaktioner utgör olika former av xenofobi (skräck för det främmande) eller heterofobi (skräck för det annorlunda). De utgör olika sätt att försvara den ömtåliga och osäkra ordningen. Kulturerna brukar vara toleranta mot andra kulturer på avstånd, det vill säga på villkor att allt utbyte förhindras eller inskränks till noggrant kontrollerade områden (Bauman, 1990).

Man kan också beskriva denna tendens hos den kulturella verksamheten genom att säga att kulturerna som regel åsyftar hegemoni: monopol på de normer och värden som ligger till grund

för deras egen speciella ordning. Kulturerna syftar till enhetlighet i det rike som lyder under deras hegemoni, samtidigt som de klart och tydligt skiljer mellan detta rike och resten av människovärlden. De är alltså i sig motståndare till jämlikhet mellan olika livsformer, eftersom de befordrar ett alternativ framför andra (Bauman 1990).

3.1.1 Kulturella skillnader i Sverige

Hur bemöter Sverige olika kulturer och folkgrupper. Det svenska samhällets förhållningssätt till gruppen invandrare bygger på kulturcentrealism: olikheter mellan människor eller samhällen förklaras och förstås bara med hänvisning till kulturella skillnader. Invandrarna förstås framförallt utifrån sin nationella bakgrund, sin etnicitet eller sin religion. Samtidigt uppfattas de också som ganska lika varandra, som om alla invandrare har samma kultur. Det är ganska bekvämt att på detta sätt förklara alla skillnader eller okunskap kring kulturella skillnader. På så sätt har alla som kommer från ett land samma kultur. Och inte nog med det, de har haft denna kultur i tusen år, de föds i och dör i samma kultur. Kulturen finns inte i någon historiskt sammanhang, och utsätts inte för ekonomiska, sociala och politiska influenser från omvärlden. Kulturen lever ett essentiellt och autonomt liv. Fram tills för några år sedan var den omskrivna lagen i Sverige att man "respekterar" andra kulturer, så länge som invandrarna levde för sig själva, arbetade och betalade skatt. På grund av denna uppfattning brukade svenska myndigheter och domstolar fälla mildare domar när man uppfattade att våld, misshandel eller mord bland invandrarna själva hade "kulturella motiv". Tills alldeles nyligen fanns också en lag som tillät äktenskap för minderåriga som kom från "andra kulturer" (Yazdanpanah, 2003).

Idag har svenska myndigheter och delar av den politiska och kulturella eliten ändrat inställning, men situationen står fortfarande på samma grund. Hedersmord eller påtvingade arrangerade äktenskap för minderåriga flickor i Sverige skylls också nu på islam, slöjan eller kulturen, som invandrarna har tagit med sig i bagaget från hemlandet. Skillnaden är att det inte längre accepteras som "invandrarnas kultur". Tonen i debatten har skärpts och det ska numera ställas krav på invandrare som bara går på socialbidrag och mördar sina fruar och döttrar. Utöver språkstest och striktare regler för att få utnyttja välfärdsystemet, övervägs det att införa en sorts "civilisationstest" eller "körkort" för att villkorliga det svenska medborgarskapet. Kravet ska vara att man har anpassat sig till den svenska kulturen (Yazdanpanah, 2003).

Att pappan som mördat sin dotter efter så många år i Sverige fortfarande lever i enlighet med sina förfäders gamla värderingar om bland annat hur en kvinna bör vara, och att inte heller den mördade kvinnans lillebror, som är född i Sverige, känner någon samhörighet med det svenska samhället och istället hämtar sin identitet från faderns minne eller från de avlägsna byarna i Turkiet anses inte vara något svenskt problem. Orsakerna till hedersmord i Sverige är inte desamma som orsakerna i Pakistan, Iran, Irak eller Turkiet, även om de har gemensam historia, även om de bygger på samma grundläggande värderingar. När mordet sker i Sverige bland människor som inte kom igår kan man inte blunda för den process där den gamla kulturen reproduceras i det nya samhället. Att fysiskt leva inom svenska gränser innebär inte automatiskt att man lever i det svenska samhället (Yazdanpanah, 2003, Turan, 1997).

Det svenska samhällets lösning på ekonomiska, sociala och kulturella frågor relaterade till gruppen invandrare är alltså att antingen se på problemet som ett internt kulturellt problem eller att placera det i invandrarnas "hemland". Problem relateras till invandrarna själva och deras bakgrund, medan frihet och rättigheter skildras som "svenskheter". Inom forskningen, olika statliga utredningar och även i stort sett inom statistiken är invandrare antingen män eller neutrala. Utöver mediernas tecknade bild av invandrarkvinnorna som sexuella offer är de osynliga i samhället. Det finns flera problem med det svenska samhällets sätt att

uppmärksamma invandrarkvinnor eller invandrarflickor. Fokuseringen på ett enda problem leder till att samhället inte ser andra, och blir blindt för kvinnornas livsvillkor. Genom att framställa alla invandrarkvinnor som potentiella offer för hedersmord osynliggör och tystar man ner andra typer av problem och homogeniserar en stor och varierad grupp av människor. Det blir ett bekvämt sätt att till exempel kunna undvika att se svenska mäns sexuella förtryck och trakasserier av kvinnor (Yazdanpanah, 2003).

3.1.2 Hederskulturen

De kulturella drag som vi möter i dag, påträffar vi också i Medelhavsområdet under antiken, det vill säga ca 1000-800 f.Kr. till ca 500 e.Kr. med andra ord under förislamisk tid. Det gäller speciellt olika kulturella uppfattningar om kön och sexualitet, som kan sammanfattas under begreppet *ära och skam*. Dessa uppfattningar har ansetts vara viktiga och framträdande drag i hederskulturen. Föreställningar kring ”ära och skam” utgör konventionella manliga värderingar, som vanligtvis är knutna till ett officiellt manligt värdesystem, och dessa genomsyrar även de antika källorna vilka också är författade av män. Begreppen skam och ära återspeglar den könsmissiga tudelningen av samhället (Håland, 2002).

Under det senaste årtiondens krig har kvinnor ofta blivit våldtagna och därigenom har familjernas ära ödelagts. Detta är inte heller något nytt. I många av antikens krig var våldet också riktat mot en jungfru. Därefter måste offret själv begå självmord eftersom detta var nödvändigt utifrån den manliga officiella ideologin. I rättfärdighetens namn kunde följden bli att den ansvariga hären led nederlag (Håland 2002).

Otrohet ger straff oavsett om det handlar om män eller kvinnor. Men lagen är strängare mot kvinnor. En bedragen mans ställning i samhället påverkas enormt negativt. Han behandlas av övriga i samhället som en paria (en person med väldigt låg status). Även om det vore ens bästa vän skulle man inte besöka honom i hemmet och skämmas för att promenera på gatan med honom. Skammen fortsätter, drabbar också släkten och kan gå i arv (Turan, 1997).

3.2 Mäns våld mot kvinnor

Det finns inga samhällen där män överlag inte har tillgång till större rikedom, fördelar eller maktpositioner än vad kvinnor har (Giddens, 1998). Det manssamhälle vi lever i, är ett djupt orättvist samhälle. Det är orättvist därför att kvinnor och män inte har samma rättigheter och skyldigheter. Vi kan säga att vårt samhälle är odemokratiskt. Orättvisan syns också i manssamhället på så sätt att män har makt över kvinnor. Den makten visar en del män genom att utöva våld och så gott som allt våld är mäns våld. Mäns våld och övergrepp mot kvinnor är så gott som alltid uttryck för makt (Jalmert, 2002).

Det finns många olika typer av våld, och det kan också rikta sig mot olika mål på många olika sätt. En vanlig kategorisering är att dela upp våldet i politiskt-, ekonomiskt- och socialt våld. Det är det sociala våldet man talar om när det gäller mäns våld mot kvinnor (Eliasson 1997). Eliasson menar att man genomgående kan säga att när kvinnor blir misshandlade av en man så handlar det om när mannens makt på något vis har blivit ifrågasatt. Eliasson betonar att patriarkala strukturer på alla nivåer samverkar för att hålla kvinnor i underläge och att hot om våld mot kvinnor är en av de faktorer som bär upp det patriarkala samhället.

”Hot om våld är en företeelse som kvinnor måste ägna uppmärksamhet åt i sitt dagliga liv, oberoende om de lever tillsammans med våldsamma män eller ej. Detta hot dikterar om de skall vänta ensamma vid en busshållplats sent på kvällen, om de skall jogga ensamma i en park, om de skall våga fråga en främmande man om vägen, om de ensamma skall gå hem till en manlig bekant på en kopp kaffe, hur de skall förhålla sig till vissa manliga

arbetskamrater och om de skall öppna dörren för oväntat besök” (Eliasson, 1997).

Hot om våld och känslan av sårbarhet fungerar som en kontroll över kvinnan och begränsar hennes tillgång till det offentliga rummet (Eliasson,1997). Enligt sentida forskning är majoriteten av alla våldtäkter planerade. Även där gärningsmannen är en för kvinnan obekant man som våldtar henne utomhus så har han planerat övergreppet. Grupp- eller gängvåldtäkter är per definition planerade eftersom männen är överens om vad som skall hända. Vad betyder detta, jo att det inte är frågan om någon okontrollerbar häftigt uppblossande sexualitet eller aggressivitet utan en planerad händelse som inte innehåller ömsesidighet utan enbart är ett uttryck för mannens makt över kvinnan. I de flesta fall av mannens misshandel av kvinnan han lever med så planerar han misshandeln. Han drar för gardiner så att ingen skall se, han vrider upp volymen på radion eller stereon så att ingen skall höra – och ofta lindar han händerna så att hon inte skall få synliga märken. Det är med andra ord inte frågan om okontrollerbar aggressivitet utan medveten, avsiktlig misshandel. Han utnyttjar sin makt och han visar den. Det är den farliga kombinationen som leder till våld – att uppleva att man har rätt till makt som man sedan upplever tas ifrån en (Jalmert, 2002).

3.3 Media inverkan på våra uppfattningar

Med massmedia menas tidningar, tidskrifter, film, TV, videospel och CD-skivor, det kallas för massmedia på grund av att de når massorna ett stort antal människor. Massmedias inverkan på våra liv är djupgående. Medierna ger oss inte bara underhållning utan förser oss med och formar mycket av den information som vi använder oss av i vår vardag. Tidningar påverkar i hög utsträckning vår tillvaro, inte enbart för att vi får tillgång till kunskap och information utan vilken många av våra sociala handlingar vore otänkbara utan för att de också styr många av våra attityder (Giddens, 1998).

En genomsnittlig dag läser drygt 80 procent av den vuxna befolkningen i Sverige en dagstidning, en lika hög andel tittar på TV respektive lyssnar på radio. Dessa mediakanaler förmedlar idag inte bara information och nyheter om omvärlden till oss, utan de har i sig blivit någonting som nästan hela tiden omger oss och präglar vår dag från morgon till kväll. Många av de kunskaper och värderingar vi tillägnar oss kommer från massmedier av olika slag. Vi har alla en personlig erfarenhet av världen som härstammar i vår uppfostran, utbildning, livserfarenhet och människor som omger oss, och genom dessa kanaler tolkar vi den information vi får (Hadenius & Weibull, 1999). Dock kan vi inte bevaka hela världen på detta sätt och i många fall fungerar medier som våra förlängda sinnen. Den tolkning som vi gör är beroende av vårt sociala och kulturella sammanhang, men också av rådande stämningar i samhället. Idag är nästan 80 procent av alla dagstidningar som trycks i Sverige borgerliga till sin politiska färg och Sveriges mediaindusti domineras av tre stora mediekonglomerat – Bonniers, Stenbeck och norska Schibsted. Det finns få länder i världen där makten över medierna är så koncentrerad till så få händer som i Sverige (ETC nr 3/2000). Medier och information tillhör de snabbast växande och mest lönsamma affärsområdena i världen skriver Maria-Pia Boëthius (2001), och menar att en berättelse om världen som framförallt ska löna sig ser helt annorlunda ut än en berättelse som på allvar försöker tjäna det allmännas bästa utan tankar på vinst. Vi kan ta exemplet med våld i medier, från 1993 till 1997 ökade antal våldsinslag i Rapport från 15 till 25 procent. Samma mönster kan ses även i andra medier 1994 bestod till exempel TV4's nyheter av 28 procent våldsinslag (Hadenius & Weibull, 1999). Fokuseringen på våld i medier har gjort att människor är räddare än de skulle behöva vara, men rädslan har visat sig lönsam för medierna. Förutom att brott säljer så lönar sig rädslan för säkerhetsbranchen, försäkringsbolagen och för politiker som kan utlova hårdare tag och lag och ordning om de skulle komma till makten (Boëthius 2001). Dessutom finns det

i medierna en tendens att i stället för att peka på sociala aspekter utpeka enskilda gärningsmän som födda onda. De negativa konsekvenserna av social nedrustning kan på så vis kontrolleras polisiärt istället för politiskt. Ett annat användbart sätt att dölja samhällets misslyckande är att definiera om problemet från "kriminalitet och klass" till "kriminalitet och ras" skriver Maria-Pia Boëthius. Man delar med dessa olika metoder upp världen i gott och ont, svart och vitt, skuld och oskuld, och snävar in vad vi människor är kapabla att göra till en uppdelning endast i motsatspar. Brott och våld blir alltså mycket lönsamt att skriva om, för många aktörer i vårt samhälle. En detaljstudie av knappt 100 reportageuppdrag av svenska nyhetsredaktioner i mitten av 1990-talet visade att källkritik endast ansågs vara relevant i mindre än en tredjedel av uppdragen. Studier av nyhetsarbete vid ett urval av redaktioner har visat att uttalande av personer ofta prioriteras högre än analyser av sakförhållanden, vilket skulle kunna ses som en förklaring till den första studien (a.a).

3.3.1 Kvinnor i media

När det gäller mediernas beskrivningar av kvinnor som utsatts för våld så finns det vissa tydliga mönster. Kvinnan framställs ofta som offer i medierna, då talar vi om både invandrarkvinnor och svenska kvinnor medan männen – förövarna – ofta inte syns alls (utom när det gäller män med utländsk härkomst), skriver Maria-Pia Boëthius (2001). De miljontals manliga brottslingarna, när det gäller brott mot kvinnor och barn, manifesteras nästan endast genom en fullkomlig koncentration på offren – men inte på förövaren menar hon. Vi får läsa "Var tredje kvinna på jorden lider av sviter efter manligt våld" istället för "Var tredje man på jorden har misshandlat en kvinna". Boëthius ser den manliga koncentrationen av ägande och producerande i medierna som en förklaring till detta. Istället för manliga brottslingar visar man upp lyckade framgångsrika män. När det gäller framgångsrika kvinnor talar våra tidningar ofta med dubbel tunga. Samtidigt som man talar om att kvinnan ska ta för sig och ställa krav, så inriktas journalistiken som är menad för kvinnorna, åt att handla om kropp, utseende och konsumtion (a.a).

4. Tidigare forskning

Här följer två intressanta undersökningar. Den första handlar om mediernas syn på De Andra och visar på ett klart och tydligt sätt hur media väljer att framställa sin information. Den andra studien, Slagen Dam, visar på hur många kvinnor som drabbas av mäns våld.

4.1 Mediernas syn på De Andra

En tidigare forskning är bland annat en medianalytisk studie som gjordes i samband med mordet på Fadime skriven av Lena Grip. Grips syfte är att undersöka vad våra medier har för roll i skapandet av våra bilder av De Andra. Den bygger på en medianalytisk studie av fyra olika tidningar i Sverige i samband med mordet på Fadime. De undersökta tidningarna är Aftonbladet, Expressen, Svenska Dagbladet samt Dagens Nyheter. Grip har även presenterat och diskuterat flera tidningscitat ur olika artiklar. Här följer några citat och hennes anteckningar. Expressens faktaruta om "Hedersmord som publicerades två dagar efter Fadimes död.

"Fakta - Hedersmord

Mord för att upprätta familjens eller familjehuvudets prestige kallas för "hedersmord". Det handlar oftast om en kvinna som avvikit från familjens eller kulturens normer. I de flesta länder och fall går mördarna fria. Hedersmord är vanligast där offentlig sektor är svag och familjen står för trygghet. Totalt sett tros cirka 5 000 kvinnor och flickor mördas om året. I

Jordanien sker 25-40 "hedersmord" per år. I Jemen är siffran så hög som 400. Sedan finns också länder som Pakistan, Bangladesh, Iran, Egypten, Brasilien och Indien" (Grip, 2002).

Här får vi alltså veta vad "hedersmord" är och hur ofta det förekommer, samt var fenomenet geografiskt är en del av seden. Vi får också denna information i faktaform, vilket gör att det bör tolkas som sanningen. Av debattören Baksi Kurdo får vi höra en historia som målar upp en något annorlunda bild. I Aftonbladet skriver han:

I Kurdistan är hedersmord i dag väldigt ovanliga. När de förekommer kan gärningsmännen nästan alltid relateras till låg eller obefintlig utbildningsnivå och klass. Kurder som saknar utbildning och tillhör speciella klasser på landsbygden begår oftast detta brott. Jag har sett många konservativa kurdiska familjer men jag har aldrig sett en så konservativ familj som Fadimes. Mordet på Fadime handlar mycket tydligt om en man som ville kontrollera och ha makt över en kvinna."

Här får vi veta att kurderna i alla fall inte är några "hedersmördare", och om några skulle vara det så beror det på låg utbildning och isolering på landsbygden. Kurdo menar också att man inte kan dra alla över en kam. Gudrun Schyman skriver i en debattartikel på DN så här:

"Fadime Sahindal, som mördades av sin far för att hon krävde att själv få makten över sitt eget liv, var inte offer för den kurdiska kulturen. Hon föll offer för en ordning där män förtrycker kvinnor. Den ordningen finns i alla nu existerande samhällen. Skillnaderna är givetvis väldiga: i talibanernas Afghanistan avrättas kvinnor inför publik om de haft utomäktenskapliga förbindelser; i Sverige har vi en jämställdhetslag, men nästan varannan kvinna har utsatts för våld av en man. Det är olika, men ändå lika i den meningen att män är överordnade kvinnor. Vi kan välja att se olikheterna, och vi kan välja att se likheterna. Jag tror att båda perspektiven är nödvändiga. Men jag vänder mig mot föreställningen att vi i Sverige lever i ett jämställt samhälle, eller att de orättvisor som finns här ska accepteras därför att kvinnor har det värre någon annanstans. Även i Sverige våldtas och mördas kvinnor, även i Sverige berövas kvinnor sitt människovärde på grund av att de är kvinnor."

Schyman drar här kopplingar till att även "svenska" kvinnor misshandlas och dödas och att det inte finns något sådant som förtryckande kulturer, utan att det ligger på andra plan.

I sin analys skriver Grip att vi framställs som moderna, sekulariserade och jämlika. Men att Dom förtrycker sina kvinnor och att Dom har en förtryckande tradition och kultur, vilket ofta uttrycks som sanningar. Tidningarna beskriver andra samhällen som underlägsna det svenska och i några artiklar beskrivs även andra kulturer som ett hot mot det svenska samhällets värderingar och uppnådda "modernitet". Att skriva att lösningen på problemet är att bekämpa klass-, etnicitet och könsstrukturer är tabubelagt, och det blir tydligt när det visas hur få tidningar som dragit den kopplingen. Få journalister drar paralleller mellan mordet på Fadime och att det finns ett globalt kvinnoförtryck och att även "svenska" kvinnor misshandlas till döds. Grip får stöd i sin teori när hon skriver att det görs en skillnad på *kvinnoförtryck* och *invandrarkvinnoförtryck*, och att den invandrade kvinnans problem sällan ses i relation till det omgivande samhället, utan endast i relation till hennes egen grupp.

Grip menar att innan man kan ändra på det könsförtryck som finns inom vissa invandrande grupper måste man bekämpa förtryck som finns mot hela gruppen.

Tidningarna vill ge enkla svar på svåra frågor när de till exempel skriver att kvinnoförtryck är en del av deras kultur. Eller när vi får veta att ett trettiotal kvinnor dödas varje år i Jordanien. Men vi får inte veta var uppgifterna kommer ifrån. Och det ställs inte i relation till något annat. Vi får inte veta hur många personer som bor i landet eller vilka olika omständigheter som kan bidra till att kvinnor dödas. I Sverige mördas mellan 25 och 30 kvinnor varje år. Dessa siffror nämns inte när tidningarna berättar om hur många kvinnor som dödas i andra länder. Det är under 1990-talet som flest kvinnor dödas i Sverige var 1994. Detta berodde på dödsskjutningarna i Falun och på Stureplan i Stockholm, då fem respektive tre kvinnor dog (Ryding, BRÅ-rapport 2001:11). Det nämns inte om det finns liknande orsaker i Jordanien. Tidningarna har bestämt sig för den bild de vill förmedla till läsarna och fakta som problematiserar denna bild undviks. Ytterligare ett prov på detta ser vi i hur tidningarna väljer att förmedla *en* bild av fallet Fadime.

Fadimes två äldre systrar har i alla de analyserade tidningarna fått uttala sig och menar att hela den mediala bilden av fallet Fadime varit osann. De har i tidningarna sagt att familjen aldrig motsatt sig giftermålet mellan Fadime och den man hon träffat, utan att bråket började under andra omständigheter. De menar att Fadime gett en överdriven bild av familjeförhållandena, och att bilden lett pappan till vansinne. Fadimes lillasyster har till exempel en "svensk" pojkvän utan att detta skapar problem med familjen, hävdar de. Om bilden som systrarna ger skulle vara sann betyder det att medierna varit medverkande till Fadimes död. Tidningen skulle behöva erkänna sig skyldig till att inte ha tagit reda på fakta innan de publicerat Fadimes berättelse. Man skulle också få erkänna sin hunger efter att få publicera brott och skandaler utförda av "invandrare" (Grip, 2002).

Det vi inte får veta i fallet Fadime är att den man hon förälskade sig i och ville gifta sig med, inte med mediernas beteckning är "svensk". Denne man har nämligen en pappa som kom från Iran. Men detta skulle ju göra mediernas kamp för henne lite mindre intressant. Grip avslutar med att skriva att det är en nedslående bild när man ser på hur medierna har valt att framställa De Andra. Tyvärr går det inte heller att säga att det är en enskild händelse, då även andra medieanalyser har visat på samma mönster. Det som inte står klart i denna uppsats är vad de bilder vi får läsa om får för konsekvenser, direkt och på lång sikt. Direkt har vi kunnat se tecken på att vissa personer lägger skulden för dådet på kurderna som grupp. Kurdiska föreningen har fått många hot – och hatbrev, och även Fadimes familj har blivit hotad och fått dörren till sin lägenhet nedklottrad (a.a).

4.2 Slagen Dam

Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige

Slagen Dam är en enkätstudie som visar på att det är många kvinnor som drabbas av mäns våld. Detta är den första större nationella studien av detta slag i Sverige. Enkäten skickades ut till 10 000 kvinnor varav 70 procent besvarades. Undersökningen visar svart på vitt att nästan hälften av Sveriges kvinnor drabbats av mäns våld. Hela 46 procent av dem som svarat, rapporterar att de någon gång efter att de fyllt 15 år, utsatts för fysiskt eller sexuell våld av kriminaliserat slag, av någon man. Många av kvinnorna har drabbats flera gånger. Westerstrand menar att dessa höga siffror gör att det inte längre går att se våldet som marginellt och avvikande. Tvärtom blir det tydligt att mäns övergrepp är en del av vardagen. 30 procent av kvinnorna har utsatts för våld av en man som de inte har en sexuell relation till. Och 13 procent av kvinnorna i undersökningen, som alltså är mellan 18 och 64 år har råkat ut för ett grövre sexuell övergrepp av någon de inte har en relation med. Det är ett skrämmande resultat menar Westerstrand. Unga kvinnor är mest utsatta, och är också de som oroar sig mest. 22 procent av kvinnorna mellan 18 och 24 år har utsatts för våld under det senaste året.

Studien slår bort flera myter. Till exempel att det främst är män med invandrarbakgrund som står för våldet. Det framgår att 80 procent av gärningsmännen inom nuvarande relationer är svenska. De framgår även att män som slår finns i alla samhällsklasser. Högutbildade kvinnor hör till dem som rapporterar om den största utsattheten. I rapporten har man frågat både om våld från före detta makar och sambor, och från nuvarande. Kvinnorna rapporterar om avsevärt mycket mer våld från män som de lämnat, än från dem som de nu lever med. Men det kan inte säkert tolkas som att det verkligen förekommer mindre våld i pågående relationer. Från tidigare feministisk forskning framgår att relationen till gärningsmannen har stor betydelse för kvinnans upplevelse. I förhållanden där sparkar och slag blivit vardag, omtolkar kvinnan ofta våldet, och ser det som något annat, i en slags normaliseringsprocess. Först när hon lämnat mannen kan hon uttala att det var misshandel hon utsattes för. Det kan vara så att de är utsatta för våld, men inte uppfattar det så, och därför inte rapporterar om det. Alla resultat är tolkningsberoende. Det är inte lätt att erkänna misshandel från sin man när kvinnan vet att det borde råda jämställdhet. I kombination med en ovilja att tala om våld mot kvinnor, kan jämställdhetsidealet bli ett hinder anser Westerstrand. Vad ska då göras för att den slagna damen ska kunna resa sig?

Lundgren menar att man helt enkelt får gå den tunga vägen, och utveckla en ny förståelse för våldet, där framgår att det har med mäns makt över kvinnor att göra, och är en del av vår kultur (a.a).

5. Teorier

Under teori avsnittet kommer det att redogöras för de teoretiska perspektiven beträffande hedersmord. De perspektiven jag anser är mest relevanta att ta upp är de som oftast omnämns i media, andra undersökningar och forskning, dessa är; patriarkats och genus teori samt kultur teori.

5.1 Patriarkat och genus teori

I patriarkats teorin är utgångspunkten att fadern i familjen har obestridd auktoritet och enligt rollförväntningarna ska ta ansvar för alla viktiga beslut samt övervaka övriga familjemedlemmars förehavanden (Egidius, 1997). Det som troligt ligger som grund till mäns våld mot kvinnor är bland annat ojämlikheten mellan könen, gamla seder och bruk som på ett eller annat sätt lever kvar och speciellt i en del andra kulturers levnadsmönster och samhällsuppbyggnad, även kopplingar görs till feminism och genus (Ericsson, 1993).

Det som utmärker radikalfeministiska analyser av ojämlikhet mellan könen är utgångspunkten att män har makt över kvinnor som grupp och att männen har fördelar av att kvinnor är underordnade. Patriarkatet är uppbyggt av ett system som bygger på dominans och underordning. Med radikalfeminismen förs helt nya dimensioner in i de vetenskapliga analyserna av social och politisk ojämlikhet. De personliga och privata erfarenheterna blir viktiga dimensioner i analyserna. Parollen "det personliga är politiskt" blev klassiskt under 70-talet i kvinnoforskningskretsar och i hela kvinnorörelsen. Det blev sålunda viktigt att reda ut olika personliga frågor som till exempel vem som utför hemarbetet, hur upplevelsen av den egna kroppen och sexualiteten är och vem som avbryter vem på möten och i samtal. Radikalfeminist forskare har sinsemellan olika sätt att analysera grunderna för männens dominans men utgår ofta från männens kontroll av kvinnors kroppar och sexualitet eller männens sexualiserade våld mot kvinnor. Det är i sexualiteten som det manliga förtrycket framträder tydligast, och det är inom sexualiteten som kvinnor blir påtvingade männens uppfattning av kvinnlighet, sexualitet, åtrå och lust. Misshandel av och våldtäkt mot kvinnor är inga isolerade, separerade händelser vars orsaker kan härledas till individuella plan utan de ingår i det samhälliga system som kontrollerar kvinnor. Kvinnans förmåga att föda barn var

orsaken till hennes underordning i samhället och det stod i vägen för hennes frigörelse. Sexualiteten fick således en central plats i de radikalfeministiska analyserna. Maktförhållandena med sexualiteten som grund påvisades, sexualiteten som socialt och kulturellt betingat blev ett grundläggande synsätt, och heterosexualiteten som förhärskande norm eller institution ifrågasattes (Ericsson, 1993).

Den västerländska kvinnans position i rummet har varit mycket lägre än den är idag, eller i alla fall mycket mer öppet kontrollerad av mannen. I jämförelse med forna tider kan man säga att det kvinnoförtryck som vi ser i dag ligger mer på det strukturella och dolda planet, men det har klart samband med vad det har sett ut. På artonhundratalet ägnade sig till exempel många forskare åt att söka bevis på att kvinnan av naturen var underlägsen mannen (Boëthius, 2001). Aristoteles säger bland annat att kvinnan är kvinna i kraft av en viss brist på egenskaper och att vi måste betrakta kvinnornas karaktär med utgångspunkt från att de lider av medfödd bristfällighet (de Beauvoir, 2002). Härmed kan man koppla tankarna vidare till genussystemet och ordningsstrukturen. Hirdman (Hirdman, 1993) skriver att genussystemet är en ordningsstruktur av kön. Denna grundläggande ordningsstruktur är förutsättningen för andra sociala ordningar. Ordningen av människor i genus har blivit grunden för de sociala, ekonomiska och politiska ordningarna. Att vi kan tala om denna ordning på ett generellt, abstrakt plan, är just mönsterstrukturen eller systemets två bärande bjälkar, alternativt lagar, principer, logiker: 1) dikotomin, isärhållandets tabu: manligt och kvinnligt bör inte blandas och 2) hierarkin: det är mannen som är normen. Det är män som är människor, därmed utgör de normen för det normala och det allmängiltiga. Genusskapandet, historiskt och geografiskt lagrade föreställningar om vad "man" och "kvinna" är, är den djupaste och ursprungligen livsvärldsskapelsen. Det ser även ut som så att varje samhälle och varje tid har ett genuskontrakt, något slags kontrakt mellan könen, om hur män/man och kvinnor/kvinna ska vara mot varandra i arbetet, vem som ska förföra vem, hur man ska prata, vilka kläder man kan ha på sig o.s.v. Genuskontrakten skapar balans men innebär också förhandlingar. Ser vi på mäns och kvinnors maktstrategier finner vi att de är, än i dag, väsentligen olika. Den manliga friheten har ständigt uppmuntrats och expanderat, medan den kvinnliga symbiosen bundits av barnafödande och kontroll, lagstiftning och sociala "seder" (a.a).

5.2 Kultur teori

Kulturteori är en benämning på det teoretiska arbetet som särskilt inom antropologi, etnologi och sociologi lagts ned på att precisera begreppet kultur (ne) och bland alla kulturteoretiker har jag valt att lyfta fram Freuds kulturteori. Jag anser att hans syn på kulturen är relevant till hederskulturen, den ger en bild av kulturens begärstrukturer och kluvenhet. Att människan egentligen vantrivs i kulturen och att kulturen skapas av människor för att hålla samman bland annat familjen och samhället.

Freud ägnade sig åt att analysera kulturen och då utgick han i första hand från sina psykoanalytiska kunskaper om individers inre värld. Freud var medveten om att hans spekulationer om kultur och samhälle var kontroversiella, men det är just denna våghalsighet som gör att hans kulturstudier är läsvärda. Han analyserade inte kultur som sådan utan snarare de emotionella begärstrukturer och fantasier som skapar och bär upp kultur. Därmed är det svårt att avgränsa Freuds kulturstudier från hans övriga psykoanalytiska tänkande. Fast å andra sidan har hans tänkande utgjort en rik inspiration för andra kulturteoretiker (Johansson, 1999). Freud betraktade kulturen som ständigt föränderlig och präglad av olika motsättningar och ambivalenser (kluvenhet). Hans intresse låg i kulturens processer och den dynamik som skapade och förändrade kulturen. Stark kritik riktades även mot religionen och människors ständiga upprättande av livslögner. Han ansåg att människor borde konfrontera sina livslögner, lära sig att leva mer i sanning, och försöka komma över hinder som stoppade

människorna från att frigöra sig från traditioner och illusioner (Johansson,1999, Pervin & John, 1996).

I boken *Vi vantrivs i kulturen* framkommer Freuds tidiga tänkande kring kultur och skuld. Tankarna om mordet på urfadern och den grundläggande ambivalens som kännetecknar människans relation till auktoritet relateras till kampen mellan livs- och dödsdrift. Mordet på urfadern utgör begynnelsen för all kultur. I och med denna handling börjar människan skapa kultur för att hålla samman familjen, gruppen och samhället. I grunden för all kultur återfinns alltså den känslambivalens som präglar förhållandet till urfadern och den skuld som leder till upprättandet av överjaget. Så snart människor ställs inför uppgiften att leva tillsammans tvingas de hantera de starka skuldkänslorna som väcks som en konsekvens av den eviga tvekampen mellan Eros, livsdriften och Thanatos, dödsdriften och aggression. Det finns ingen lösning på problemet, då det inte går att skapa ett samhälle utan konflikter och med enbart ”goda” människor (Johansson, 1999, Freud, 1995).

Trots att kultur handlar om gemenskap och samlevnad kan den orimligen nog även leda till lössläppandet av krafter som har en förmåga att förstöra det människan skapat. Människan behov av att kontrollera, skapa ordning och struktur är en nödvändig del av samhällsbyggandet, men när denna vilja till ordning tar överhanden leder detta ofta till ett förtryck av andra mänskliga behov (Johansson, 1999).

6. Metod

Intresset är att öka förståelsen av uppfattningar som finns kring begreppet hedersmord. En fenomenografisk ansats gör det möjligt att få fram kvalitativa skillnader genom att beskriva de olika uppfattningarna som finns kring fenomenet. Vårt beteende hänger ju samman med hur vi tolkar och uppfattar avsikten eller intentionen i andras handlingar (Trost & Levin, 1996). Den subjektivt upplevda verkligheten är ju den sociala verkligheten som skapar regelbundenhet och ordning. Så för att kunna undersöka hur fenomenet hedersmord definieras och uppfattas måste jag vara medveten om vilka regler människorna tillämpar i sina dagliga kontakter med varandra, och vad det är som styr deras beteende och definition av fenomenet (Ritzer, 2000). Därför har jag valt att använda mig av kvalitativa intervjuer, vilka jag anser är mest lämpade för mitt syfte. Inom den fenomenografiska ansatsen har intervjuer varit basen, främst med tanke på syftet att få reda på hur någon föreställer sig sin omvärld (Larsson, 1986). Det är just den fenomenografiska ansatsen som är grunden i min undersökning.

6.1 Fenomenografin som ansats

Den fenomenografiska ansatsen syftar till att beskriva den variation av kvalitativt skilda sätt varpå olika aspekter av omvärlden kan uppfattas, förstås eller erfaras (Uljens, 1989). Syftet med undersökningen är att beskriva och jämföra 5 kvinnors och 5 mäns uppfattningar kring fenomenet hedersmord. Med detta syfte passar fenomenografin som ansats till denna studie.

Fenomenografin anknyter såväl till fenomenologiska som hermeneutiska traditioner. Fenomenografin intresserar sig för våra uppfattningar, föreställningar och idéer och vår förståelse av fenomen i omvärlden. Den är inriktad på relationen människa - omvärld, det vill säga hur människa möter sin omvärld mot en bakgrund. Frågan om hur delar är relaterade till en helhet betyder att relationen mellan del och helhet ges en innebörd. Fenomen studeras utifrån deras egen rätt, alltså inte utifrån bedömningar av om fenomenet är rätt eller fel. Intresset riktas mot såväl uppfattningar som missuppfattningar samt mot olika sätt att förstå en och samma företeelse, till exempel socialism, konst eller liv och materia (Olsson & Sörensen, 2001). Fenomenografin beskriver olika perspektiv i människans uppfattningar av omvärlden utifrån första och andra ordningens perspektiv. Första ordningens perspektiv anger fakta och vad man kan observera utifrån. Andra ordningens perspektiv är hur människan upplever

fenomenet och är inte beroende av om det är sant eller falskt utan hur man upplever situationen (Larsson, 1986).

Vilket resultat får jag av en fenomenografisk ansats kan man fråga sig. Inom fenomenografin används beskrivningskategorier för att sammanställa kvalitativt skilda uppfattningar som människor har om samma fenomen (Uljens, 1989). Det kan tyckas att skapandet av kategorier är ett egendomligt resultat, de vill i stället att resultatet ska bestå av till exempel fördelningen av intervjupersoner på de olika kategorierna. Det sätt man kan resonera på om man ser beskrivningen av variationer i uppfattningar, alltså kategorier är att det är *variationen* som är viktig. Det rör sig om ett intresse att förstå vårt samhälle bättre, att se vilka uppfattningar som finns, snarare än hur många som har en viss uppfattning. Själva beskrivningen av uppfattningarna blir väldigt viktig att den är så distinkt, fördjupad och välgjord som möjligt, snarare än att man har kvantitativt omfattande stickprov (Larsson, 1986).

6.2 Kvalitativ forskning

Genom den kvalitativa metoden kan forskaren se situationer utifrån aktörernas egna synvinklar. När ett kvalitativt forskningssätt används ska forskaren försöka att undvika begrepp och teorier på det tidiga stadiet och gå ut och se vad som händer i verkligheten (Holme & Solvang, 1997). Dock ska man vara medveten om att den kvalitativa bearbetningen också ofta präglas av just den forskaren som genomfört arbetet och en fara med den kvalitativa metoden är att de som intervjuas kan utses till att representera verkligheten (Patel & Davidson, 1998).

Syftet med kvalitativa undersökningar är att skaffa djupare kunskap än den ofullständiga kunskap som ofta erhålls vid studier av kvantitativa metoder. En kvantitativ metod måste ha en teoretisk förankring, vilket inte är nödvändigt i kvalitativa metoder (Svenning, 2000).

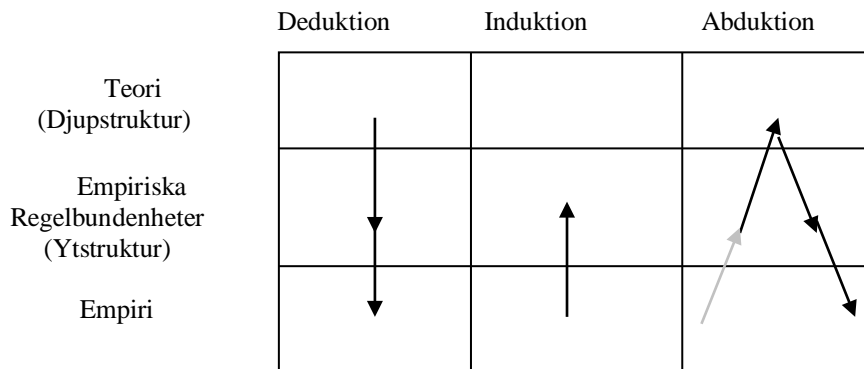
Styrkan i den kvalitativa metoden, intervjuer, ligger i att undersökningssituationen liknar en vardaglig situation och ett vanligt samtal. Forskaren strävar efter att låta intervjupersonerna påverka samtals utveckling (Holme & Solvang, 1997). Det finns då bland annat två olika former av intervjuer: respondentintervju och informationsintervju. Respondentintervjun innebär att forskaren intervjuar personer som själva är delaktiga i den företeelse som studeras. Informationsintervju innebär i sin tur att forskaren intervjuar personer som står utanför den företeelse som studeras men att de har mycket att säga om det. När det handlar om intervjuer så gäller det att forskaren även tänker på förhållanden som råder vid själva intervjutillfället, till exempel förberedelse och om intervjun spelas in på band eller inte, kan ha inverkan på resultatet (a.a).

En annan anledning till att jag valt att använda mig av intervjuer av kvalitativ karaktär är att kvalitativa förhållningssätt till mänsklig interaktion har fått en stark position inom kvinnoforskningen. Denna kvinnoforskning lägger tonvikten på kvinnans vardagsvärld, utnyttjar metoder som gör det lättare att förstå kvinnors liv och belägenhet och har som mål att förändra de förhållanden som undersöks. Kvinnoforskningen uppmärksammar kvinnors skiftande situationer och de ramar som övar inflytande på dessa situationer utifrån förutsättningen att tolkande mänskliga handlingar kan vara föremål för forskningen. Kvinnors verkliga liv går förlorade i texter som inbjuder till relativistisk resignation inför en värd av ojämlikhet (Kvale, 1997).

6.3 Förståelseansatsen

Det finns olika sätt att dra slutsatser, bland annat induktion och deduktion. Induktion har utgångspunkten i empirin och är fri från teorier. Deduktion däremot utgår från en allmän regel, begrepp eller teori. Det finns även ett tredje sätt att utgå från i en forskningsprocess, nämligen abduktion. Abduktionen utgår som induktionen från empiriska fakta, men avvisar

inte teoretiska perspektiv. Man kan säga att abduktionen ligger ganska nära det deduktiva förhållningssättet, där forskaren utgår från teorin (Alvesson & Sköldbberg, 1994). Abduktionen skiljer sig från induktion och deduktion genom att dels våga ta språnget bortom den rena faktadestilleringen, dels basera detta på empiri (a.a.).

Figur 1. Deduktion, induktion och abduktion (Alvesson & Sköldbberg, 1994 sidan 45).

Varken induktion eller abduktion är logiskt nödvändiga, med andra ord de tillåter misstag, men vi skulle inte klara oss utan dem. Det samma gäller deduktion, som är logiskt nödvändig till priset av empirisk tomhet (a.a.).

Tanken är att ha teoretiska perspektiv i bakgrunden vilka jag relaterar till den kvalitativa analysen, men dessa teoretiska perspektiven är inte utgångspunkten i datainsamlingen. Därför anser jag att ett abduktivt förhållningssätt är relevant i denna undersökning.

6.4 Undersökningsgrupp och urval

Undersökningsgruppen består av två grupper, kvinnor och män. Totalt 5 kvinnor och 5 män ingick i undersökningen. Holme och Solvang (1997) beskriver strategiskt urval av intervjupersoner som ett sätt att eftersträva en så stor variation som möjligt, vilket medför att jag väljer intervjupersoner med olika bakgrund och erfarenheter. Även ålder togs i beaktelse. Urvalet gjorde på så sätt att jag valde ut intervjupersoner med både utländsk nationalitet och svensk nationalitet, alltså personer födda i Sverige. Personerna med en annan nationalitet än svenskt har bott i Sverige mellan 2 till 10 år. Medelåldern i kvinnogruppen uppgick till 28 år och i männen grupp till 29 år.

6.5 Datainsamling

Intervjuer är den vanligaste datainsamlingsmetoden i fenomenografiska studier (Alexandersson, 1994). Jag har valt öppna och halvstrukturerade frågor i mina kvalitativa informations intervjuer (bilaga 1), för att ge stort utrymme för individuella betoningar och svar. Vitsen med öppna frågor är att intervjupersonerna får stort utrymme att fritt berätta, och innan intervjun beskrivs även uppsatsens syfte för intervjupersonerna (Lindh & Lisper, 1990). Bakgrundsfrågorna till intervjun var deras ålder, vilket land de kommer från och hur länge de bott i Sverige. Använde mig även av Beckers trick ask how not why, för att vara säker på att jag uppfattat svaret rätt och för att intervjun skulle fortgå (Becker, 1998). Intervjuerna spelas in på band i intervjupersonernas hem. Under intervjuens gång användes stödmeningar som passade bäst vid tillfället som till exempel ifrågasättningar, för att det ömsesidiga samtalet ska fortgå för att skapa en diskussion kring ämnet. I samtalet valideras även svaret med motfrågor om samma fråga kontinuerligt under tiden för att dels validera och dels för att vara säker på att svaren uppfattats rätt (Kvale, 1997).

6.6 Etik

Forskning är viktig och nödvändig för både individernas och samhällets utveckling. Samhället och samhällets medlemmar har därför ett berättigat krav på att forskning bedrivs, att den inriktas på väsentliga frågor och att den håller hög kvalitet. Samhällets medlemmar har ett berättigat krav på skydd mot otillbörlig insyn till exempel i sina livsförhållanden. Individer får inte heller utsättas för psykisk eller fysisk skada, förödmjukelse eller kränkning.

Därför är det viktigt att tänka på dessa fyra följande punkter:

- Information, forskaren ska informera de av forskningen berörda om den aktuella forskningsuppdragets syfte.
- Samtycke, deltagare i undersökningen har rätt att själva bestämma över sin medverkan, hur länge och på vilka villkor de ska delta, de ska kunna avbryta sin medverkan när som helst.
- Konfidentialitet, uppgifter om alla i undersökningen ingående personer ska ges största möjliga konfidentialitet och personuppgifterna ska förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem.
- Nyttjande, uppgifter insamlade om enskilda personer får endast användas för forskningsändamål (Vetenskapsrådet, 1990).

Alla ovanstående punkterna har tagits i beaktelse när det gäller denna studie. Med tanke på förödmjukelse, kränkning och konfidentialitet har citaten i vissa fall redigerats till korrekt svenska, med informanternas samtycke, då vissa av informanterna var av utländsk härkomst och inte behärskade det svenska språket till fullo.

6.7 Databearbetning

Marton och Booth (2000) skriver om fenomenografins intresse av att hitta och beskriva *variationen* i människors sätt att erfara uppfattningar. Detta kan utföras på så sätt att beskrivningskategorier skapas för att beskriva hur fenomenet uppfattas.

Data har alltså bearbetas på så sätt att efter intervjun skrevs hela intervjun ut ordagrant. Informationen bearbetades uteslutande utifrån en kvalitativ analys. Den kvalitativa intervjun syftar till att få fram olika kvalitativa beskrivningar av intervjupersonernas svar och tolka deras mening. Det första steget i bearbetningen genomfördes under intervjuns gång, genom att ställa ledande frågor och erhålla antingen bekräftelse eller förnekelse av min tolkning av vad de menade (Kvale, 1997). Nästa steg utgjordes av att plocka ut svaren på intervjufrågorna från data. Målsättningen med kvalitativ metod är att lyfta fram kunskap som verkligen är kvalitativ, vilket innebär att den tekniska hanteringen av intervjuerna, kodning etc. inte fick fragmentera den sammanhängande helheten i berättelsen (Berglund, 2000).

Svaren bearbetades i grupper, kvinnornas svar och män svar alltså grupp för grupp för att erhålla information, och de berättelsebilder jag fick, i åtanke under tolkningens gång, utan att behöva tvivla på vilken grupp som framfört dem. Syftet och ämnet bestämde vilka analysmetoder som var mest lämpade för tolkningar av intervjuer (Kvale, 1997). Intervjuerna läses genom och svaren som stämmer in på frågan markerades. Därmed skapades olika kategorier som beskriver de olika uppfattningar som framkom av intervjuerna. Svaren presenteras inte enskilt för varje person utan som sammantagna beskrivningar under varje kategori. Det viktiga är inte *vem* som säger vad, utan *vad* som sägs. I analysen har strävan efter att få fram så trovärdiga beskrivningar som möjligt varit det huvudsakliga (Larsson, 1986). Svaren presenteras i kategorier som framgick utav intervjuerna.

6.8 Trovärdighet och tillförlitlighet

Studien visar på god tillförlitlighet och trovärdighet då frågorna som besvarats har varit relevanta till syftet och resultatet visar att beskrivningskategorierna representerar intervjupersonernas uppfattningar (Starrin & Svensson, 1994).

Tillförlitligheten betyder att man verkligen har undersökt det som avsett att undersöka. I en kvalitativ studie är det resultatet som testas för tillförlitlighet (Kvale, 1997, Thurén 2000). I den kvalitativa forskningsintervjun lämpar det sig att ställa ledande frågor för att pröva tillförlitligheten i intervjupersonernas svar och verifiera intervjuarens tolkningar (Kvale, 1997). Man måste även veta att man gör det på ett tillförlitligt sätt, det vill säga att man har god trovärdighet. Det gäller att vid intervjuer tänka på att tillförlitligheten också är beroende av den eventuella intervjuareffekt som kan uppstå. Den är ett resultat av att intervjuaren uppträder på ett sådant sätt under intervjun att intervjupersonerna förstår, medvetet eller omedvetet, vad som förväntas av dem (Patel & Davidsson, 1998). Jag anser att denna studiens trovärdighet är god då jag försökte att inte skapa någon intervjuareffekt eftersom frågorna var utformade att besvaras utefter informanternas uppfattningar.

7. Resultat

Resultatet presenteras tre delar. I den första delen beskrivs kvinnornas uppfattningar och kunskaper om hedersmord och i den andra delen beskrivs männens uppfattningar och kunskaper om hedersmord. Varje del innehåller två huvudteman med underkategorier som framgick utav intervjuerna. I beskrivningarna har citat från intervjuerna, det vill säga informanternas utsago lagts in som belägg för kategoriseringen. I den tredje delen görs en jämförelse mellan kvinnors och mäns resultat.

7.1 Kvinnornas uppfattningar

I denna resultatdel beskrivs kvinnornas uppfattningar kring hedersmord. Två kategorier kunde urskiljas med respektive två och tre underkategorier

Kategori 1: informanternas tankar och uppfattningar som relateras till hedersmord

Två underkategorier kunde plockas ut. Det första man tänker på när det gäller hedersmord är kulturen och religionen.

Underkategori 1.1: kultur

Informanternas första tankar kring hedersmord var kopplade till kulturen "Det är en kulturell fråga.....". Att kulturen var en av anledningarna till varför hedersmord förekommer, att den kulturella strukturen var av betydelse då det gällde mord på närstående kvinnor "Det är kulturen, dom har levt så sen dom var små så dom vet ingenting annat, det ligger i deras kultur, deras livsstil, det är bara så dom levt i evigheter."

De ansåg att kulturen är en del av en livsstil där man levt med vissa traditioner under så lång tid i sitt slutna samhälle att man inte är medveten om andra livsstilar och lösningar på olika problem "Det blir kulturkrockar, när dom kommer hit (Sverige), man passar inte in, alla har sin egen kultur och det är väl där det skiljer sig.....". Därmed skapas det kulturkrockar när människorna från dessa små slutna samhällen kommer till Sverige.

Underkategori 1.2: religion

Religion var den andra tanken informanterna fick när det gällde hedersmord "Jag tänker på religionen.....det är islam....religionen styr allt." "Religionen och islam det är det jag tänker på."

Informanterna ansåg att det ligger i den religiösa strukturen som styr mycket av människornas liv. "Religionen och de förhållanden dom har i sina hemländer....."Att det i första hand handlar om islam och muslimer som man kopplar ihop med hedersmord. "Muslimer...islam...ofta är det detta som är orsakerna till hedersmord, tror jag."

Kategori 2: informanternas uppfattningar kring kopplingar och orsaker till hedersmord

Tre underkategorier kunde urskiljas när det gällde mer djupare kunskap kring hedersmord och kopplingar samt orsaker till det. Informanternas djupare kunskap och uppfattningar kring hedersmord kopplades till kvinnosynen, det mansdominerande samhället samt männens behov av kontroll när det gäller kvinnan och familjens heder och skammen.

Underkategori 2.1: kvinnosynen

Att männen genomför hedersmord beror bland annat på den kvinnosyn de har, ansåg informanterna. ”Mycket hänger nog på föräldrarna och deras uppfostran i de länderna har de ju en annan människosyn.....en annan kvinnosyn. ”Den syn männen innehar har de fått och skapat sig från bland annat kulturen och religionen, men att det även hänger på vilken uppfostran föräldrarna ger sina barn och vilken människosyn de förmedlar. ”Kvinnor är ingenting värda, de ligger längst ner på stegen.....och kvinnor som vågar ta steget ut blir utstötta.”

I vissa länder är kvinnorna ingenting värda, har ingen frihet och kan därmed behandlas hur som helst. ”Jag tänker på hur dom behandlar kvinnor och att kvinnan inte är nånting värd...hon har ingen frihet.” ”Förhindra att kvinnorna ska få leva....., jag tänker på kvinnor, det är en kvinnofråga....”.

Under Kategori 2.2: mansdominerat samhälle/behov av kontroll

Där det förekommer hedersmord är framför allt i samhällen där män har den största makten och genom att utföra hedersmord uppnår de en viss kontroll över kvinnorna. ”Mannen ser kvinnan som ett hot, han vill ha kontroll och därför är det han som har makten och styr för att inte kvinnan ska vara bättre än mannen.”

”De lever i mansdominerande samhällen.....” Kvinnorna lever i mannens värld och måste rätta sig efter hans lagar och regler. ”Jag tänker på en sjuklig mansdominerande värld där man måste döda den man älskar för att se bra ut i övriga samhället.” Mannen är i behov av att kunna kontrollera kvinna. ”Mannen har alltid rätt och har den högsta positionen.”

Under Kategori 2.3: heder och skam

Det som ligger i grund för hedersmord är heder och skam ansåg informanterna. ”Det handlar väl om heder och släkten, antar jag...”. ”Att om familjen anser att kvinnan som på något sätt drar skam över familjen, det kan gälla en skilsmässa, då är hon en dålig kvinna är ingenting värd och ”måste” försvinna.”

Familjens heder går i första hand och ingen får dra någon skam över familjen. ”Folk som dödar för det mesta en kvinnlig familjemedlem som har gjort något som är skam för deras familj, på grund av familjens heder som måste förvaras.”

Alla måste förvara sin heder, till varje pris. ”Det kan även vara om en familj skadat en annans familjs heder så måste dom hämnas, så kan dom hålla på.....att på olika sätt försvara sin familjs heder, man tar ingen skit från andra som får den egna familjen att se dåliga ut.....” .

Samtliga informanter uttryckte att hedersmord väcker starka känslor och empati för de drabbade samt en viss frustration över att inte kunna göra något åt situationen. Det informanterna visste angående hedersmord har de läst i tidningar eller sett på tv, någon hade hört via bekanta om hedersmord.

7.2 Männens uppfattningar

I denna resultat del beskrivs männens uppfattningar kring hedersmord. Två kategorier kunde urskiljas med respektive två och tre underkategorier.

Kategori 1: informanternas tankar och uppfattningar som relateras till hedersmord

Två underkategorier kunde plockas ut . Det första man tänker på när det gäller hedersmord är kulturen och religionen.

Under Kategori 1.1: kultur

Även här uttryckte informanterna kulturen som en av anledningarna till att det förekommer hedersmord. "Jag tror att det ligger djupt inrotat i kulturen, ja kultur seder och bruk."

Informanternas första tankar kring hedersmord var kopplade till kulturen. "Det handlar om kultur och traditioner....." "Det är en kulturell fråga tycker jag." Att kulturen är något man är uppväxt med och kan vara svårt att ändra på. "Det är kulturen, en sjuk kultur."

Det handlar även om de traditioner och seder som kulturen innefattar. "Dom är uppväxta med den kulturen för hundra år sedan eller vad det nu kan vara...."

Dock kopplar man denna kultur mest till muslimska länder. "Denna kultur existerar mest i muslimska länder"

Underkategori 1.2: religion

Andra tanken informanterna fick när det gällde hedersmord var kopplat till religion. "Tänker på religion, att det handlar om till exempel giftermål." "Det är tron... muslimska länder."

Informanterna ansåg att framför i muslimska länder är det religionen som styr mycket i människornas liv, och att hedersmord är i första hand kopplat till muslimer. "Hela deras tro är sån, om det nu är muslimer, katoliker eller protestanter, vad det nu är, så tycker dom så om religionen är sån." "Det har mest med muslimer att göra."

Kategori 2: informanternas uppfattningar kring kopplingar och orsaker till hedersmord

Tre underkategorier kunde plockas ut när det gällde mer djupare kunskap kring hedersmord och kopplingar samt orsaker till det. Informanternas djupare kunskap och uppfattningar kring hedersmord kopplades till kvinnosynen, gruppsycket och familjens anseende samt heder.

Underkategori 2.1: kvinnosynen

I denna underkategori framgår det att hedersmord för tankarna vidare till vilken kvinnosyn människor har. "Deras syn är kvinnoförnedrande."

Informanterna ansåg att det är kvinnorna som har det värst i de länder och kulturer där hedersmord förekommer. "Det är kvinnorna som har det värst, dom får ta allt skit..... att en kvinna straffas för nånting för att hon kanske har känslor för fel man."

Att en kvinna enligt hederskulturen ska vara "heliga Maria" och absolut inte får begå några felsteg eller handlingar som strider mot den synsätt samhället/familjen i fråga har.

Det kan handla om saker som att bli kär i "fel" man. "En kvinnofråga.... Ens syster ska vara heliga Maria och lite till, men hur dom behandlar och vad dom utsätter andra tjejer för (som inte är släkt med dom) är en annan fråga.....dubbelmoral...hur man behandlar svenska tjejer kvittar, men om deras syster utsätts för samma sak, då blir det liv." Dock förekommer det en viss dubbelmoral i det hela då hedersmorden sker i länder där man inte har denna "hederskultur".

Underkategori 2.2: gruppsyck

Gruppsyck är också av betydelse när det gäller hedersmord.

Informanterna ansåg att ett beslut har lättare att träda i kraft då man är flera som ser till att handlingen genomförs och att man även finner ett viss stöd hos varandra. "Alla håller med varandra.....man vill inte skämma ut sig själv, därför håller man med gruppen, speciellt då det gäller kvinnofrågor, men skulle man fråga en man då han är ensam om något kan ha ge ett annat svar...."

Naturligtvis vill man inte heller skilja sig från mängden och därför håller man med vad majoriteten bestämmer. "Hedersmord handlar om gruppsyck, helt och hållet gruppsyck och kultur"

Om man förvisso pratar med en man enskilt kan han vid det tillfället stå för sina egna åsikter och uppfattningar som skiljer sig från gruppens, dock erkänner han inte detta för den resterande gruppen. Olika grupper som innehar en viss kultur håller ihop för att hålla kulturen och traditionerna vid liv. "Invandrar grabbarna som håller ihop, det blir ett slags gruppsyck.....för hedersmord är väl inte "godkänt" någonstans i världen."

Underkategori 2.3: familjeanseende/heder

Det som ligger i grund för hedersmord är familjeanseende och heder ansåg informanterna. ”Hedersmord är just det här med vad familjen tycker, familjens makt och bestämmelser.”

Familjens heder går i första hand och ingen får dra någon skam över familjen. ”Att släkten skäms om en tjej gör nåt t.ex. blir med barn och inte är gift då kräver släkten att det ska bli nån form av hedersmord.det ligger så mycket med skam och heder bakom sånt.”

”Tänker också på att det kan handla om att inte ”tappa” ansiktet, alltså inte förlora ansiktet inför andra.....man ska på ett sätt smälta in och behålla sin heder.” Alla måste förvara sin heder, till varje pris. Det gäller att visa att man lever ett bra liv och har ett bra anseende. ”Det är även att man ska vara en ”ren” människa och ingen ska kunna säga något dåligt om mig.” ”Man ska visa att man lever ett bra liv och har ett bra anseende.”

De flesta av informanterna uttryckte att hedersmord väcker känslor som irritation, aggression och orättvisa över att hedersmord överhuvudtaget förekommer. Informanterna har skapat sig en bild av hedersmord via massmedia, så som tidningar och tv, men uttryckte även att massmedia vinklar fakta på så sätt som det passar dem utifrån deras synvinkel; att tjäna pengar.

7.3 jämförelse mellan kvinnors och mäns resultat

Kvinnors och mäns huvudkategorier är lika eftersom de utgår från samma intervjufrågor, men det finns variationer i underkategorierna. Jämförelsen mellan kvinnors och män resultat beskrivs nedan.

	Kvinnor Underkategorier	Män Underkategorier
Huvudkategori 1: Första tanken kring hedersmord relateras till	- kultur - religion	- kultur - religion
Huvudkategori 2: Uppfattningar kring kopplingar och orsaker till hedersmord	- kvinnoynen - mansdominerat samhälle/kontroll - heder och skam	- kvinnoynen - gruppsyck - familjeanseende och heder

Figur 2: jämförelse mellan resultat kategorierna.

Huvudkategori 1: Här visar resultatet att kvinnor och mäns första tankar som är relaterade till hedersmord kretsar kring kultur och religionen. Båda informantgrupperna ansåg att just kulturella och religiösa frågor har kopplingar till hedersmord enligt deras åsikter. De ansåg även att det är kulturen och religionen som styr mycket i människornas liv. Det är det som styr deras handlingar och beteende.

Huvudkategori 2: Under denna kategori som behandlar kopplingar till hedersmord och orsaker till det kunde en viss variation urskiljas.

Båda grupperna tyckte att utifrån den kulturella och religiösa perspektivet gick tankarna vidare till kvinnoynen. Att den kvinnoyn man har är beroende vilken kultur och religion man lever i, och att kvinnorna i denna hederskultur inte har det lätt.

Nästa underkategori skilde sig i kvinnors och mäns svar. Kvinnornas nästa kopplingar till hedersmord gjordes genom att de tyckte att hedersmord handlade om att man lever i ett mansdominerat samhälle, där männen innehar makten och att männen är i behov av kontroll. Kontrollen uppnår de genom att sätta upp lagar och regler som kvinnorna måste rätta sig efter. Om kvinnan hamnar utanför dessa gränser eller bryter mot reglarna, straffas hon, då genom bland annat ett möjligt hedersmord. Männens svar berörde ämnet gruppträck. De poängterade att gruppens sammanhållning är av största vikt och att männen håller ihop, på så sätt skapar de kontroll över kvinnorna, männen utgör den starkaste gruppen i samhället. Dock framkom det även att männen är starka och håller ihop så länge de är i gruppen, utanför gruppen kan ha andra åsikter och visa en annan bild av sig själva än den bild de projekterar i gruppen. Genom att hålla ihop håller man kulturen och traditionerna vid liv, vilket då kan förklara att hedersmord sker i till exempel Sverige och inte bara i länder med "hederskultur".

Tredje och sista underkategorin handlade om heder och skam för kvinnornas del och familjeanseende och heder för männens del. Två ganska lika underkategorier som inte skilde sig så där avsevärt. Båda informatgrupperna ansåg att det som ligger i grund för orsakerna till hedersmord är heder. Att familjens och släktens heders är väldigt viktigt och måste vårdas och kämpas för, så att ingen ska kunna säga dåliga saker om familjen. Familjen måste ha ett bra anseende, visa en bra bild av sig själva utåt samt behålla sin heder, skulle någon dra skam över familjen måste denna person straffas. Det kan till exempel handla om kärlek, att bli kär i fel person kan leda till döden.

7.4 Analys

Om jag ska koppla ihop resultatet men de teorier jag presentera i teoriavsnittet, så måste jag säga att informanterna berörde alla tre teorierna, patriarkat, genus och kultur teorin. Gällande kultur teorin framfördes det inte några längre utmålade beskrivningar om kulturella frågor, betydelsen eller meningen med kulturel, utan svaren var kort och gott ett ord: kulturen. Kulturens betydelse och att det håller ihop familjen och samhället. Och så går det naturligtvis in på de andra underkategorierna också, just detta med människans behov av kontroll, att skapa ordning och struktur för att kunna bygga upp samhället. Kultur innefattar så ofantligt mycket och bygger på gamla traditioner, seder och bruk.

Av resultatet framgick skillnaderna mellan könen, att männen har makt över kvinnor som grupp och att män har fördelar av att kvinnor är underordnade. Med andra ord patriarkat teorin stämmer även den bra på studiens resultat. Patriarkatet som är uppbyggt av system som bygger på dominans och underordning stämmer på informanternas uppfattningar om kopplingar och orsaker till hedersmord. Även förbindelser till genusteorin görs i resultat delen, bland annat Hirdmans genussystem som är en ordningsstruktur av kön. I resultat framgick det att kvinnosyn och behov av kontroll var en de uppfattningar och kopplingar man gjorde till hedersmord. Här går man in på patriarkat och genus; hur man ser på kvinnan, vilken position kvinnan har och mannens makt. Detta kan bero på som Hirdman skriver att den manliga friheten har ständigt uppmuntrats och expanderats, medan den kvinnliga symbiosen bundits av barnafödande och kontroll, lagstiftning och seder.

I hedersmord ser vi tydligt att männen anser att de har rätt att "straffa" kvinnan som inte följt "deras" regler. De anser att de äger kvinnan, hon är deras egendom och de har rätt till att mörda henne om hon vanärat familjens heder. Männen utövar även en viss kontroll över kvinnorna, de får inte vistas var som helst och hur länge som helst, ett slags frihetsberövande och misshandel.

Mycket av våra uppfattningar och åsikter bildas via den bild vi får från massmedia. Det viktiga att tänka på är att den bild vi får inte nödvändigtvis behöver stämma överens med verkligheten, vilket även informanterna uttryckte. Media utelämnar i vissa, kanske många, fall information från oss konsumenter i syfte att göra nyheter och publiceringar mer spännande

och därmed skapar sig större chanser att tjäna pengar. Stora delar av våra liv kretsar kring massmedia och nyfikenheten för vad som händer i världen är stor.

Jag kan konstatera att de svar som framgår av resultatet kan i högsta grad kopplas samman med de teorier som presenterats när det gäller hedersmord, och informanternas tankar och uppfattningar kring fenomenet.

8. Diskussion metod

Jag anser att metodvalet överensstämmer med syftet och val av bearbetningsmetoder. Valet av den fenomenografiska ansatsen har gett trovärdiga och tillförlitliga data som bearbetats kvalitativt. I med att informanterna valdes ut via ett strategiskt urval har resultatet fått stor variation med individuella betoningar och svar. Jag anser även att utkomsten av resultatet inte har påverkats av andra faktorer som kunde leda till ett annorlunda svar, utan att undersökningen som helhet fungerade smidigt och bra respons och intresse erhöles från informanternas sida.

Det jag kan ställa mig lite frågande till är om det hade någon betydelse att undersökningen genomfördes av mig som kvinna. Jag kan tänka mig att för den manliga delen av informanterna kan detta ha påverkat lite. Att de kanske uttryckte mer förståelse för fenomenet hedersmord sett ur det kvinnliga perspektivet, dock anser jag ändå att det svar jag erhöles verkade vara av ärlig och förstående karaktär.

Då hedersmord i denna undersökning handlar om mord på kvinnor, tycker jag att de kvinnliga informanterna kanske hade lite lättare att sätt sig in i offrets situation, än vad männen hade, dock tycker jag att detta inte hade någon påverkan på resultatet.

Skulle jag göra om samma undersökning en gång till skulle jag vilja dela upp informanterna efter deras olika kulturella ursprung och nationalitet, och även då i grupper kvinnor – män. Jag tycker att det hade varit intressant att studera variationen i människors olika uppfattningar ur olika kulturella perspektiv.

9. Diskussion

Hedersmord och det resultat som framgick utav studien visar att den bild massmedia förmedlar av hedersmord stämmer ganska bra in på informanternas uppfattningar av hedersmord. Att det i första hand handlar om kultur och religion och sen går man in på ämnen så som mäns makt, skam och heder, kvinnoynen och så vidare. I och för sig så har de flesta skapat sig en bild av hedersmord just via media, fast informanterna uttrycker även en förståelse för massmedias makt att kunna vända och vrida på saker och ting för att uppnå den eftersträvade målet; att sälja mest upplagor eller att uppnå flest tittarsiffror. Därmed litar inte alla hundra procentigt på de fakta och information som förmedlas i media. Vill man vara säker på fakta så går man vidare och söker information på andra håll så som böcker, rapporter, forskning m.m. Det jag blev en aning överraskad över var att några av informanterna förklarade hur de uppfattade hedersmord och sen gick de över på ”hedersmord i Sverige”, med andra ord så kopplade de inte enbart hedersmord till en våldsakt där skälet anses vara att återupprätta familjens heder, utan även till att någon som kan hjälpa en annan person att dö. Till exempel en gammal kvinna som lever enbart via diverse hjälpapparatur, ber sin exempelvis son att hjälpa henne att dö lite snabbare och värdigare. Dödshjälp kan man kanske säga med andra ord, men några tyckte att det handlade om ett slags hedersmord i detta fall med.

Jag anser att det är oerhört intressant och spännande att intervjua människor kring deras tankar och uppfattningar angående olika fenomen i vår omgivning. Hur människor tänker och uppfattar saker skiljer sig så avsevärt åt även då man lever i ett och samma samhälle, med samma kultur och religion. Vi är delar av en helhet där varje bit fyller en funktion som bidrar

till att upprätthålla systemet och utbytet mellan delarna är av största vikt för samhällets funktion. Vi måste förstå hur helheten och delar i den fungerar för att kunna kritisera eller förbättra om något är fel eller inte uppfyller den funktionen den enheten har. Jag tror att när det gäller hedersmord så måste vi förstå bakgrunden och orsakerna till detta hemska företeelse, det kan tyckas hemskt och absurt, men fylla i mening för de människor som lever i ett annat samhälle med en annan kultur. Kulturen skapas ju av människor för att hålla samman bland annat familjen och samhället. Frågan är då kanske om Freud har rätt, vantrivs vi i kulturen? Är kulturen som Freud skrev en gång i tiden ständigt föränderlig och präglad av kluvenhet. Ja, det kan nog stämma, allt går ju framåt både den kulturella utvecklingen och den tekniska utvecklingen, vilket påverkas oss som människor och det samhällen vi lever i.

När det gäller mäns våld mot kvinnor så är väl inte denna företeelse något nytt. Mäns makt över kvinnor upprätthålls med våld eller hot om våld. Det var inte speciellt länge sen som våld mot kvinnor kom att betraktas som ett brott mot individens rättigheter, jämfört med andra brott. Långt in på 60-talet hade en gift man rätt att våldta sin hustru om hon nekade till samlag. 1990 beskrivs för första gången våld mot kvinnor som en jämställdhetsfråga och det är också under detta decennium som det sker ett genombrott för ett feministisk perspektiv när det gäller den radikala politiska utredningen om kvinnofrid. Som sagt hot om våld och känslan av sårbarhet fungerar som en kontroll över kvinnan och begränsar henne. Vi som lever i det västerländska samhället kan tycka att vi är så långt fram i tiden jämfört med andra samhällen, men vi ska inte glömma att vår utveckling har bara nyligen skett, det är på bara några år som vår kulturella och tekniska utveckling skjutit i höjden.

Så för att förbättra de samhällen vi lever i och kunna förstå den kultur som råder gäller det att börja på mikronivå, individen och sociala processer. Om vi förstår meningen med mänskligt handlande, intentionerna bakom en företeelse eller fenomen, kan vi kanske lättare sakta men säkert ändra både samhället och kulturen till det bättre. Allt är ju ständigt föränderligt, utvecklingen går framåt och nya mål uppstår. Sen är det kanske svårare att komma ifrån att människan har ett behov av att kontrollera, skapa ordning och struktur, men detta i syfte av samhällsbyggandet och inte för att förtrycka andra människor. Media gör det kanske inte för lätt för kvinnorna heller, kvinnan ska vara framåt och ta för sig, men samtidigt visar media en bild av kvinnan som handlar om kropp, skönhet och konsumtion.

Som tidigare nämnts så anser jag att det hade varit intressant, när det gäller hedersmord att fördjupa sig i den kulturella frågan och förtydliga de olika skillnader och uppfattningar inom olika kulturer. Kultur är överhuvudtaget ett intressant ämne att studera över tid, med dess utveckling, förändringar samt manliga och kvinnliga roller.

Referenser

- Alvesson, M. & Sköldberg, K. (1994). *Tolkning och reflektion*. Lund: Studentlitteratur.
- Bauman, Z. (1990). *Att tänka sociologiskt*. Göteborg: Bokförlaget Korpen.
- Beauvoir, S. de. (2002). *Det andra könet*. Stockholm: Nordstedt.
- Becker, H. (1998). *Tricks of the trade*. The University of Chicago press.
- Berglund, S-A. (2000). *Social pedagogik. I goda möten skapas goda skäl*. Lund: Studentlitteratur.
- Boëthius, M-P. (2001). *Mediernas svarta bok*. Stockholm: Ordfront.
- Egidius, H. (1997). *Psykologi lexikon*. Stockholm: Natur och kultur.
- Eliasson, M. (1997). *Mäns våld mot kvinnor – misshandel, våldtäckt, dominans, kontroll*. Natur och Kultur: Stockholm.
- Ericsson, C. (1993). *Genus i historisk forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Freud, S. (1995). *Vi vantrivs i kulturen*. Stockholm: Bokförlaget röda rummet.
- Giddens, A. (1998). *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Grip, L. (2002). *Mediernas syn på de andra*. D-uppsats: Karlstads universitet.
- Hadenius, S. & Weibull, L. (1999). *Massmedier – Press, Radio & Tv i förvandling*. Falund: Albert Bonnier Falund.
- Hirdman, Y. (1993) . Genussystemet – reflexioner kring kvinnors sociala underordning. I Christina Ericsson, *Genus i historisk forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Holme, I M. & Solvang, B K. (1997). *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, T. (1999). *Psykoanalys och kulturteori*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, S. (1986). *Kvalitativ analys – exempel fenomenografi*. Lund: Studentlitteratur.
- Lindh, G. & Lisper, H-O. (1990). *Samtal för förändring*. Lund: Studentlitteratur.
- Marton, F. & Booth, S. (2000). *Om lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Olsson, H. & Sörensen, S. (2001). *Forskningsprocessen: kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Stockholm: Liber.

- Patel, R. & Davidson, B. (1998). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.
- Pervin, L. A. & John, O. (1996). *Personality theory and research*. John Wiley & Sons, Inc.
- Ritzer, G. (2000). *Sociological Theory*. New York: Mc Graw-Hill.
- Rying, M. (2001). *Dödligt våld mot kvinnor i nära relationer*. Stockholm: BRÅ-rapport 2001:11.
- Starrin & Svensson. (1994). *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur.
- Svenning, C. (2000). *Metodboken. Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling*. Eslöv: Lorentz förlag.
- Thurén, T. (2000). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Lund: Studentlitteratur.
- Trost, J. & Levin, I. (1996). *Att förstå vardagen*. Lund: Studentlitteratur.
- Uljens, M. (1989). *Fenomenografi – forskning om uppfattningar*. Lund: Studentlitteratur.

Artiklar, Internet och Tidskrifter

- Turan, F. (1997). *Ett mord är ett mord men hedersmord finns*. Mig 5/97.
- BLT (2003) november (BLT, 2003 09 25, BLT 2003 11 11).
- ETC nr 3/2000
- Håland, E J. (2002). *Hedersmord, ett muslimskt fenomen?*. Medusa 2/2002.
- Jalmert, L. (2002). *Nationellt råd för kvinnofrid*. Ordförande – Margaretha Winberg.
- Nationalencyklopedin. www.ne.se.
- Vetenskapsrådet, (1990). *Etikregler*. HSFR:s etikkomité. www.hsfr.se.
- Westerstrand, J. Lundgren, E. & Heimer, G. (2001). *Slagen dam*. Genus: 1/2001.
- Yazdanpanah, S. (2003). *Att inte mörda sin dotter är "svensk" kultur*. Bang.

